

ใครแก้

พระอาจารย์สงบ มนฺสฺสนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหารธรรม วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๙

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : ข้อ ๓๑๕๗. เรื่อง “ปฏิบัติถูกต้องหรือไม่เจ้าคะ”

กราบขอโอกาสหลวงพ่อบุญเป็นครั้งที่ ๒ เจ้าคะ (ขอขยายความจากคำถามเดิมที่ไม่ละเอียด)

ขณะหนึ่งของการภาวนา ขณะที่ลูกหลานได้เข้าไปพักผ่อนนอนเล่นในห้อง ขณะนั้นลูกหลานพิจารณาธาตุดิน (ซากกระดูกกลายเป็นดินดับไป ปกติจะเข้าสมาธิด้วยวิธีนี้) จิตก็เกิดสงบลง ธาตุดินปรากฏว่า ธาตุดินมีการแตกแล้วดับไป จึงพิจารณาว่า ซากกระดูกกลายเป็นดิน จึงพิจารณาว่า ถ้ากายดับ อย่างอื่นดับหรือไม่ แล้วพิจารณาต่อว่า ถ้าดินดับ กายดับ เวทนาดับอย่างไร

เวทณาก็ดับ สัญญาก็ดับ สังขารก็ดับไป สังขารร่างกายกับจิตนี้แยกออกจากกัน ทุกอย่างคือคนละส่วนกัน แล้วแยกออกจากกัน พิจารณาในขณะนั้นก็เห็นดวงจิตปรากฏอยู่ พิจารณาต่อว่า จิตพาเวียนวายตายเกิดมาหลายภพหลายชาติ จิตนี้ไม่ได้จะพาผ่านพ้นจากทุกข์ อะไรจะกลายเป็นสาเหตุของการพ้นจากทุกข์

ข้าพเจ้าจึงได้เข้าใจขณะปฏิบัติเห็นว่า ผู้รู้ที่แท้จริงอยู่ตรงนี้ อยู่ท่ามกลาง แต่ผู้รู้ไม่ใช่ขั้นที่ ๕ และไม่ใช่จิต เป็นผู้ที่หยุดการเวียนวายตายเกิดได้ แต่จะอยู่ได้ก็ต้องได้อุปกรณ์เครื่องมือคือสังขารร่างกายนี้ในการพิจารณา

การภาวนาของลูกหลานเป็นอย่างนี้ ขอโอกาสเจ้าคะ คำถามคือที่ภาวนานี้ถูกต้องหรือไม่เจ้าคะ ขอความเมตตา

ตอบ : โดยพื้นฐานนะ ในการประพฤติปฏิบัติ วิธีการปฏิบัติมากมายมหาศาล ถ้าการปฏิบัติแล้วเกิดปฏิกิริยา การปฏิบัตินั้น ถ้าพูดถึงว่าความถูกต้องหรือไม่

โดยทั่วไป โดยสังคม โดยหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น หลวงตาพระมหาบัว ท่านปรารภมาให้ชาวพุทธฝึกหัดประพฤติปฏิบัติ ถ้าขยัน ถ้ามีความเจตนาอยากจะทำประพฤติปฏิบัติ ทางไหนก็แล้วแต่ เรื่องว่าจะให้ถูกต้องชอบธรรม ไม่มี เป็นไปไม่ได้

แต่ถ้าเรื่องการปฏิบัติที่ปฏิบัติมาถูกต้องไหม

ถูก ถูกเพราะตัวเองอยากปฏิบัติ ถูกเพราะตัวเองอยากปฏิบัติ ถูกเพราะตัวเองได้ปฏิบัติ นี่คือถูก ถูกคือมันขยัน มันอยากจะทำประพฤติปฏิบัติธรรม

แต่ถ้าให้ว่า ถูกในทางกรรมฐาน ในแนวทางปฏิบัติ ถูกต้องหรือไม่

ไม่มีที่แหวะอะไรเลย เป็นเรื่องที่ไร้สาระมาก ไร้สาระแบบข้อเท็จจริงนะ แต่ถ้าเป็นการปฏิบัติถูกไหม ถูก

คำถามครั้งที่แล้วก็ถามมาแล้วไง ถามมาแล้ว เราก็ตอบไปด้วยความเมตตา ว่าการปฏิบัติมามั่นน่าสงสัยตรงที่วูบ แล้วไปรู้ไม่รู้นี่ เพราะอะไร

เพราะในวงปฏิบัติ ลูกศิษย์ลูกหาเรามากมาย เมื่อก่อนนั้นมานะ “นั่งคุยกับหลวงพ่อนี้จิตยังเป็นสมาธิอยู่เลย”

ไอ้โฮ! กูจะอ้วก มันเป็นเรื่องที่ไร้สาระมาก เพราะสมาธิ สมาธิก็อารมณ์ของเอ็งที่เอ็งคิดได้นั้นแหละ

นี่ก็เหมือนกัน ทีนี้เพียงแต่ถ้าถามมาๆ จะถามมาซ้ำสองไป ว่าแนวทางที่ปฏิบัติถูกต้องหรือไม่

ในสังคมปฏิบัติอสังกตญาณมากมายมหาศาล วิธีการปฏิบัติมากมายมหาศาล แล้วก็สร้างเป็นอุปาทานหมูกันร้อยแปดพันเก้า

ไอ้ที่นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่ว่า การทำสมาธิโดยวิธีการนี้ นี่ไง เขาบอก เห็นซากกระดูก

การทำสมาธิโดยการพิจารณากายโดยทั่วไปเป็นปัญญาอบรมสมาธิ เวลาเราเห็นร่างกายเพศตรงข้าม ถ้าเรามองโดยโลก เขาก็ต้องมีความสวยงามเป็นเรื่องธรรมดา แล้วเวลากกรรมฐานเขาเรียกว่า ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง หนังกู้มอยู่โดยสุตรอบ มันก็แค่ผิวหนัง

แล้วถ้าพิจารณาไปแล้วนะ ในร่างกายมีสิ่งสกปรกโสโครกทั้งนั้นนะ มีต่อมเหงื่อ เหงื่อไหลไคลย้อย มีอุจจาระ มีปัสสาวะ มีของเสียในร่างกายมากมาย นี่พิจารณาได้ใหม่ ได้ ทาง การแพทย์เขาขยันหมั่นเพียรมากกว่านี้

ฉะนั้น สิ่งที่ว่า การเข้าสมาธิ เพราะเป็นการจะยืนยันว่า ศีล สมาธิ ปัญญา สมาธิๆ ยังทำสมาธิกันไม่เป็น แล้วมันจะเอาข้อเท็จจริงมาจากไหน

แล้วถ้าเอาข้อเท็จจริงขึ้นมา เวลาพิจารณาไปแล้วว่ากายดับ ชันด์ดับ ทุกอย่างดับ ชันด์ & ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ชันด์ & มันเป็นหลักในพระพุทศาสนา

ชันด์ & ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ชันด์ & ชันด์ & ไม่ใช่ทุกข์ ทุกข์ไม่ใช่ชันด์ & นี่ไง สักกายทิฏฐิ ละสักกายทิฏฐิ วิจิจจฉา สัตถ์พตปรามาส ทุกคนปฏิบัติธรรมๆ แล้วก็จะรอบรู้เรื่องสิ่งนี้ ถ้ามันพูดใครก็พูดได้ คำพูดใครก็พูดได้

นักธรรมโท นักธรรมตรี นักธรรมเอก เวลาเขาเรียนทางพระพุทศาสนา เขาท่องจำ แล้วขยายความ แล้วเขาตั้งเป็นการตอบกระทู้เพื่อเอานักธรรมตรี นักธรรมโท นักธรรมเอก ร้อยแปดพันเก้า เรื่องธรรมะใครพูดก็ได้ ใครทำก็ได้

แล้วคำถามนี้พูดมา พูดก็พูด แล้วเกี่ยวอะไรด้วยละ เพราะการปฏิบัติลึกซึ้งมากกว่านี้อีกมากมายมหาศาล

ที่ตอบนี้ด้วยความเมตตา นะ ฉะนั้น สิ่งที่ตอบด้วยความเมตตา วุฒิภาวะมันห่างไกลกันมาก ปุณฺชน กัลยาณชน บุคคล ๔ คู่

ฉะนั้น เวลาฝึกหัดปฏิบัติยากอยู่ ๒ คราว คราวเริ่มต้น คราวเริ่มต้นคือพื้นเพของชาวพุทที่ฝึกหัดปฏิบัติ ชาวพุททั้งหลาย ครูบาอาจารย์ท่านอยากให้ฝึกหัดปฏิบัติ แต่เวลาฝึกหัดปฏิบัติไปแล้วก็ไปเกาะเป็นกลุ่มเป็นก้อนกัน เกาะเป็นกลุ่มเป็นก้อนกันแล้วก็โฆษณาชวนเชื่อ เป็น

กระแสนี้ขึ้นมา แล้วมันก็เกิดผลประโยชน์ขึ้นมา ผลประโยชน์ทางโลก ผลประโยชน์ทางอิทธิพล
ผลประโยชน์ร้อยแปดพันเก้า

หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น หลวงตาพระมหาบัวตอนที่ท่านปฏิบัติอยู่ เสียลับ ภาวนาให้คน
เห็นไม่ได้ มันเป็นเรื่องส่วนตัว อุตตา หิ อุตตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ตนถ้าทำความสงบได้
ตามความเป็นจริง สมภาคือสมภา

หลวงตาพระมหาบัวท่านพูดไป “ติดสมาธิอยู่ ๕ ปี เรื่องสมาธิใครจะมาหลอกเราไม่ได้
นะ”

แต่ก็โดนกระแสวิกขมเอาไปอีลู่ยุดยแถมมากมายมหาศาล ว่าหลวงตาเห็นด้วยอย่างนั้น
หลวงตารับรองอย่างนั้น

ใครรับรอง ท่านก็นั่งแคะพันเฉย ใครจะถามปัญหาอย่างไรนะ ท่านไม่ตอบไป บางที่ท่าน
ไม่ตอบ ท่านไม่พูด

แล้วใครมาถามปัญหาว่า ทำปฏิบัติถูกไหม

ถูก

แล้วทำอย่างไรต่อไป

ให้ทำซ้ำ

การประพฤติปฏิบัติซ้ำนั้นมันจะเคลียร์ปัญหาเดิมๆ ที่เราได้ทำมาแล้วทั้งนั้นนะ
เพราะการปฏิบัติแต่ละหนมันจะไม่เหมือนกันทั้งสิ้น

นี่ก็เหมือนกัน เขาบอกว่า ถ้าการพิจารณากาย กายดับ เห็นจิต เห็นเวทนา

ลองทำอีก ได้อย่างนี้ไหม ลองทำอีกจะได้แบบนี้ไหม ลองทำซ้ำสิ มันจะเป็นอย่างนี้อีก
หรือไม่

อารมณ์มันแตกต่างกันไปเลย มันจะไม่ได้แบบนี้อีกหรอก แล้วถ้ามันได้แบบนี้ ถ้ามัน
เป็นความถูกต้องชอบธรรม มันก็เป็นปัญญาอบรมสมาธิ

การปฏิบัติอย่างนี้ถูกต้องหรือไม่

ถูก ถูกในการอยากปฏิบัติ แต่มันเป็นสมาธินะ ใส่ว่าเห็นซากกระดูก เห็นซากอะไร มันจะหยุดหมด เพราะการเห็นนั่นคือนิมิต การเห็นคือมันส่งออกไปเห็น คนหลับตาจะไม่เห็นอะไรเลย คนลืมตาจะเห็นสิ่งที่ภาพที่เห็นอยู่ตรงหน้า

แล้วสิ่งที่รู้ที่เห็น เห็นโดยอะไร แล้วเห็นอย่างไร แล้วเห็นแล้วมันแก้กิเลสไม่ได้

เวลาจะแก้กิเลสต้องผู้รู้จริง แล้วผู้รู้จริง จริงอย่างไร

การปฏิบัติแล้วมีประสบการณ์ ถ้ามันเป็นธรรมเกิด มันก็เกิดรอบหนึ่ง แล้วบอกว่าการฝึกหัดปฏิบัติใหม่ยากอยู่ ๒ คราว คือคราวเริ่มต้น

ทุกคนก็จะบอกว่า หนูปฏิบัติมา ๑๐ ปีแล้วนะ ๒๐ ปี ๓๐ ปี

กรรมฐานเขาปฏิบัติเป็นร้อยๆ ชนิด ปฏิบัติให้เป็นจริตนิสัย

เพราะคนฝึกหัดปฏิบัติใหม่มันก็พูดอย่างนี้ทุกคนนะ

ฉะนั้นว่า การปฏิบัตินี้ถูกต้องหรือไม่

ถูก ถูกเพราะอยากปฏิบัติ ถูกเพราะได้ปฏิบัติแล้ว

แล้วการเข้าสมาธิด้วยการพิจารณากาย มันก็เป็นการปฏิบัติในแนวทางหนึ่ง ถ้าผลของมันเป็นสมาธิ มันจะหยุดคิด มันจะไม่เห็นอะไรเลย หยุด แล้วจะคิดอีกก็พุทโธต่อเนื่องไป

ถ้ามันวูบ วูบมันก็ต้องมีสติสัมปชัญญะพร้อม ไม่ใช่วูบเป็นหัวตอ

การปฏิบัติยากอยู่ ๒ คราว คราวเริ่มต้นนี่ คราวการทำสมาธินี้

หายใจเข้านี้พุท หายใจออกนี้โก โธ บริกรรมพุทโธ บริกรรมอานาปานสติ พิจารณากาย พิจารณาเวทนา พิจารณาขันธ์ต่างๆ พิจารณาให้มันหยุด พิจารณาให้มันปล่อย ถ้ามันหยุดและมันปล่อย คนที่ภาวนาจะรู้ เอ๊ะ! อากการหยุด อากการที่คิด แตกต่างกันอย่างไร

อาการที่คิดคือจิต ผู้รู้ที่แท้จริงนั้นนะมันเสวยอารมณ์ มันเสวยอารมณ์มันก็เป็นความคิด พอความคิด เราก็เอาความคิดคือจิต

ฉะนั้น เวลาจิตแท้ๆ เห็นไหม จิตแท้ๆ คือน้ำใสๆ อยู่ในแก้ว แล้วถ้าทำสมาธิ สมาธิก็น้ำ ล้นแก้ว ก็ได้แค่นั้น สมาธิคือสมาธิ แล้วคนที่ไม่รู้จักสมาธิก็ไม่รู้ว่าในแก้วมีน้ำหรือไม่มีน้ำ

แล้วถ้าอยากจะทำสมาธิว่ามีน้ำหรือไม่มีน้ำ เต็มสี สีอะไรก็ได้แต่ในแก้วนั้น กับสีไปละลาย น้ำ มันก็จะเปลี่ยนสีเขียว สีเหลือง สีแดง

อารมณ์ความคิด ความคิด ความโลภ ความโกรธ ความหลง ความคิดก็น้ำในแก้วนั้นนะ จิตมันเสวยความคิด เสวยอารมณ์นั้นนะ แล้วถ้าพิจารณาไป ถ้ามันเป็นสมาธิคือมันหยุดคิด

นี่เขาบอกว่า “ปกติเข้าสมาธิด้วยวิธีนี้”

วิธีนี้คือวิธีปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญาอบรมสมาธิคือพิจารณาความคิดของตน พิจารณาสีในแก้วนั้น แล้วถ้าพิจารณาสีในแก้วนั้น นี่มันเป็นนามธรรม พิจารณาสีในแก้วนั้น สี นั้นก็จะระเหิดไปเหลือแต่น้ำนั้น ถ้าเหลือแต่น้ำนั้นมันก็เป็นความหยุดคิด น้ำในแก้วเฉยๆ ใจ

สมาธิในแก้ว

จะมีสมาธิมากน้อยขนาดไหนมันก็เป็นน้ำล้นแก้ว

สมาธิแกกิลสไม่ได้

น้ำไว้ปรุงอาหาร น้ำไว้ทำอาหาร น้ำไว้ดื่มแก้กระหาย น้ำดื่มเข้าไปร่างกายนี้ ที่ไหนมีน้ำ ที่นั่นมีชีวิต

เราก็เอาความคิดๆ นั้นเป็นจิต ความคิดนั้นเป็นจิตใจ แล้วเวลาพิจารณาไป พอพิจารณา ภาย ภายมันดับ เป็นซากกระดูก เป็นอะไร

เป็นก็เป็น แล้วเป็นอะไรละ ถ้าเป็นมันก็หยุดดี เป็นก็เกิดธรรมสังเวชดี เป็นก็เกิดสติดี เป็น ก็รู้ตัวตลอดเวลาดี นี่คือสมาธิใจ แล้วสมาธิพิจารณาต่อไป พิจารณาทุกอย่างดับหมด ดับหมด มันแกกิลสไม่ได้ แกกิลสที่รู้จริง

อะไรรู้จริง อะไรรู้ปลอม ผู้รู้ที่แท้จริง ผู้รู้ที่ไหน ผู้รู้อะไร สมานคือสมาน วิปัสสนาคือวิปัสสนา แล้วอะไรเป็นสมาน อะไรเป็นวิปัสสนา ถ้าไม่มีสติสัมปชัญญะระลึกตัวอยู่ จะภาวนาแล้วได้อะไร

ปัจจุบันตั้ง สันทิภูจฺจิกโก สันทิภูจฺจิกโก รู้จำเพาะตน รู้โดยสมบูรณ์แบบในใจของตน

ฉะนั้น สิ่งที่ว่า “ภาวนาถูกหรือผิด”

นี่เขาถามเข้ามาไง ตอบไปแล้วว่าการภาวนามันหลากหลาย ไม่ใช่หลากหลายธรรมดา นะ มันหลากหลายทั้งผู้ที่ภาวนาด้วย

ผู้ที่ภาวนานะ ครูบาอาจารย์หลายๆ องค์ เวลาไปหาครูบาอาจารย์ที่ไม่ชอบธรรม พอไปสัมผัส เขาออกหมดนะ เขาสละไว้ แล้วมันก็เป็นสำนักปฏิบัติอยู่อย่างนั้นนะ แล้วคนที่วุฒิกวาระอ่อนแอ ไปก็เชื่อ ไปก็เป็นเหยื่อ ไปก็ไปเป็นอุปาทานหมู่อยู่ในนั้นนะ

แต่ครูบาอาจารย์ที่ท่านเป็นธรรมนะ ถ้าไปสัมผัสแล้วแยกตัวออกมา แยกตัวออกมาจะหาความจริง

หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านแสวงหามากมาย แสวงหามาจนถึงที่สุดแล้วต้องแก้ไขด้วยตัวเอง

ครูบาอาจารย์ที่เป็นธรรมนะ มันเป็นธรรมตั้งแต่เราแสวงหาแล้ว เราแสวงหาความจริง เราไม่ได้แสวงหาความจอมปลอม

ไฉนเวลาคำถาม มันพิจารณาไปแล้วถูกหรือผิดไฉน

จะว่าผิด ผิดแล้วจะเริ่มตันภาวนาที่ไหน ผิดแล้วคนจะเริ่มสร้างคุณงามความดีกันที่ไหน

ท่าน คีล ภาวนา แล้วภาวนาๆ อยู่ที่อำนาจวาสนาของตัว อำนาจวาสนาของตัวมันแยกถูกแยกผิดไฉน อะไรผิดก็ผิดซ้ำๆ ซากๆ ซ้ำๆ ซากๆ อยู่อย่างนั้นนะ แล้วก็ว่านั่นเป็นธรรม

แต่ถ้าคนมีอำนาจวาสนานะ ใ้ที่ผิด ผิดเพราะอะไร ผิดเพราะเราไปยึดมั่น ผิดเพราะเราต้องการใจท้ออย่างนี้ ผิดเพราะเราเคยเห็นอย่างนี้ แล้วถ้าเราทำตามความเป็นจริง เวลามันปล่อยหมด มันหยุดคิด มันหยุดทั้งสิ้น มันอยู่ที่ไหน แล้วมันอยู่อย่างไร อะไรเป็นสมาธิ

พูดอยู่ทุกวันว่า “สมาธิทำไม่เป็น สมาธิทำไม่เป็น”

สมาธิทำไม่เป็นจริงๆ ไม่เป็น

ถ้าเป็นนะ ใ้โฮ! มันจะมีความสุขของมัน เพราะอะไร เพราะอะไรในโลกนี้ไม่มีใครทำร้ายเราได้ เว้นไว้แต่ความคิดเราเอง

หลงไปผิดนะ เติลิตเปิดเบิ่งไปเลย เข้าใจผิดว่าคนนั้นก่ลั่นแกล้ง คนนั้นทำร้ายเรา ผูกเจ็บกับคนคนนั้นโดยที่คนคนนั้นไม่รู้เรื่อง

เราจะดีจะชั่ว อยู่ที่ความรู้อีกนึกคิดของเราเอง เรามีสติปัญญาอย่างน้อยแค่ไหน

แต่ถ้าเราแสวงหาอยู่ เราทำสิ่งใดไม่ได้ เราก็แสวงหาครูบาอาจารย์ ถ้าครูบาอาจารย์คอยเตือนเรา คอยแนะเรา แล้วทดสอบได้ ปฏิบัติได้ รู้เท่าทันกันได้

นี่ไง ในทางการศึกษา เขาบอกลูกศิษย์ต้องฉลาดกว่าอาจารย์ อาจารย์จบการศึกษาปริญญาตรีจะสอนลูกศิษย์ให้จบดอกเตอร์ คนที่จบดอกเตอร์จะไปสอนลูกศิษย์ให้ป็นดอกเตอร์และศาสตราจารย์

นี่ก็เหมือนกัน เราไปอยู่กับครูบาอาจารย์ ถ้าเรามีปฏิภาณ เรามีสติปัญญา เราวัดภูมิได้ ศิลจะรู้ได้ต่อเมื่ออยู่ด้วยกัน ธรรมจะรู้ได้ตอนสอนเรานี่ ถ้าเราทำมาเป็นอย่างนี้ ท่านพูดไปอีกอย่างหนึ่ง อ้าว! ใครผิดใครถูกแล้ว นี่พูดถึงว่า ผู้ที่ปฏิบัติมีวุฒิภาวะ มีอำนาจวาสนาอย่างน้อยแค่ไหน

ฉะนั้น สิ่งทีคำถามๆ นี้ ภาษาเรานะ ไร่เดียวสามาก

แล้วบอกว่า ใ้ที่รู้เวทนา รู้จิตนั้นใช้ไม่ได้ ต้องว่าผู้รู้ที่แท้จริง ผู้รู้ที่แท้จริงก็คืผู้รู้ที่เห็นซันท์ & ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ซันท์ & แล้ววูบไป หายไป เข้าสมาธิโดยการพิจารณา

เราจะบอกว่า ห่างไกลกันมาก

ไฉนที่ตอบด้วยความเมตตาณะ แล้วบอกให้ไปหาหมอ ก็ลองไปหาหมอให้หมอได้ตรวจ ก่อนว่าเป็นปกติไหม ถ้าเป็นปกติแล้วค่อยมาปฏิบัติ

แล้วถ้าปฏิบัติ คำถามนี้ ตั้งแต่คำถามที่แล้วแล้ว ครั้งที่ ๑ นี้บอกว่าถามครั้งที่ ๒ มันต้อง ใ้สิ่งที่ขั้น ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ขั้น ๕ มันอยู่ภายนอก ข้าพเจ้าเข้าใจว่าปฏิบัติไปแล้ว ผู้รู้ที่ แท้จริงเท่านั้นถึงจะรู้เท่าทันกิเลส แล้วผู้รู้ที่ไปรู้เห็นขั้น ๕ ไปรู้จอมปลอม รู้เปลือกๆ ใ้เราปฏิบัติไป แล้ววางสิ่งที่ขั้น ๕ ไม่ใช่เราแล้ว มันมีผู้รู้ที่แท้จริง ผู้ที่แท้จริงนี้จะเป็นผู้รู้จริง

ไปเล่นนิทานที่ศาลาโกหกไป

นี่ปฏิบัติถูกไหม

วิธีการที่ปฏิบัติ ปฏิบัตินี้ถูก ใ้ที่รู้ที่เห็นยังอีกยาวไกล ร้อยแปดพันเก้า

แล้วจะบอกว่า อ้าว! ก็ขั้น ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ขั้น ๕ ก็พูดเหมือนหลวงพ่อก็เลย

หลวงพ่อก็พูด แต่ผู้ปฏิบัติ ถ้าเขารู้ของเขา เขาจะสันติปฏิสุโก รู้ในหัวใจของเขา

แล้วภาษาเรานะ เมื่อก่อนมีความโต้แย้งกันเรื่องปฏิบัติ คนที่โต้แย้งมากมายมหาศาล สุดท้ายแล้วมาหาเรานี่ เดี่ยวๆ ก็เอาเท้าลูบหัว ขอขมา ขอขมา

เวลาโต้แย้งกัน โต้แย้งกัน ใ้โฮ! ทุ่มเททั้งชีวิตนะ เวลาสำนึกได้ ใ้โฮ! มาขอขมากันเต็ม เลย

บอกว่า ใ้ให้อภัยมึงตั้งแต่เริ่มต้นแล้ว เพราะรู้ว่าเห็นผิดมาตั้งแต่ต้น คนเห็นผิด คนเข้าใจ ผิด มันก็ทำเรื่องผิดๆ ไปตลอด แล้วเวลาสังคมเขาเคลียร์กันแล้วนะ ใ้โฮ! ผิดเต็มตัวเลย แต่เวลา เราเชื่อ เราก็เชื่อของเราไป

ไฉนที่ปฏิบัติก็เหมือนกัน มันรู้มันเห็นอย่างนี้ มันเข้าใจอย่างนี้ ถ้ามันเข้าใจอย่างนี้ ถ้ามี สติปัญญาขึ้นมา เราก็ตรวจสอบได้ สันติปฏิสุโก รู้จำเพาะตน แต่รู้จริงหรือเปล่า

ทำซ้ำเข้าไปสิ มันจะเป็นโจทย์อันเก่าใหม่

มันคนละเรื่องเลยนะ หลอกแล้วหลอกอีก หลอกแล้วหลอกอีก

ฉะนั้น สิ่งที่ถามมานี้จะต้องการให้ยอมรับว่าถูกต้อง

ปฏิบัติถูกไหม

ปฏิบัตินะ วิธีการนั่งสมาธิ วิธีเดินจงกรม หลวงตาพระมหาบัวท่านย่าหมด “ให้พวกที่ปฏิบัติทางโลกมันปฏิบัติพอเป็นพิธี”

คือมันเดินจงกรม มันนั่งสมาธิ มันก็ทำ นี่วิธีปฏิบัติ แล้วเวลาจิตที่มันจะเป็นนะอีกยาวไกล ก็เลสมันไม่แก้ไขง่ายอย่างนี้หรือ ก็เลสร้ายกาจนัก แล้วกิเลสในหัวใจของคนร้ายกาจนัก

ไปหาหมอก่อนนะ แล้วคำถามนี้อ่านครั้งที่แล้วก็จบแล้ว ก็ยังย้ำมาอีก กลัวว่าหลวงพ่อก็คงใคร่ใคร่ครวญไม่รอบคอบ ถ้ารอบคอบก็ต้องยอมรับว่าการปฏิบัติถูก ถูกเพราะอะไร เพราะพูดเหมือนกัน ชันด์ ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ชันด์ ๕ ร่างกายไม่ใช่เรา ทุกอย่างไม่ใช่เรา ผู้รู้ที่แท้จริงคือผู้รู้ที่ยอดเยี่ยม

ไปหาหมอนะ แล้วตรวจสอบตัวเอง จะถามใครก็แล้วแต่มันเรื่องภายนอก การปฏิบัติเป็นเรื่องภายใน ตรวจสอบในใจของตน จบ

ถาม : ข้อ ๓๑๕๘. เรื่อง “แก้กรรม ควรแก้ยังไงดี”

๑. กรรมที่ว่า ของใครของมัน เราเคยทำอะไรลงไป สักวันต้องชดใช้ อยากให้หลวงพ่อบอกชัดๆ ว่าสามารถแก้กรรมได้ไหม ต้องแก้ยังไงจึงจะถูกวิธี

เนื่องจากใจที่อ่อนแอเคยตกเป็นเหยื่อของคนทีบอกว่าจะสามารถแก้กรรมได้อยู่ครั้งหนึ่ง ตอนนั้นภาพหลวงพ่อก็ขึ้นมาในหัวขณะที่เขาแก้กรรมอยู่ แล้วท่านพูดขึ้นว่าแก้กรรมๆ เหมือนมาเตือนหัวใจครับ ตอนนั้นน้ำหูน้ำตาไหลไปหมด จึงนำมาสอบถามเพื่อความกระจ่าง

๒. แพนผมมักแซวเล่นว่า ถ้าเอาเงินก้อนให้เขา ๓ ล้าน จะหมดเวรหมดกรรมกับเขาเลย

ท่านมีความเห็นอย่างไรครับ กราบขอบพระคุณ

ตอบ : การแก้กรรมๆ มันเป็นโหวหาร มันเป็นคำพูดนะ ว่าแก้กรรมแก้ได้หรือแก้ไม่ได้ ถ้าโดยทางโลกเขาบอกแก้ไม่ได้ๆๆ แต่พอแก้ไม่ได้แล้ว เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสำเร็จเป็นพระอรหันต์นั่นคืออะไร ผู้ที่ปฏิบัติมันสิ้นเวรสิ้นกรรมเลยละ การสิ้นเวรสิ้นกรรม แต่มันก็มีเศษกรรม เห็นไหม

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะไปนิพพาน เวลาจะไปข้ามลำธารไง

“เรากระหายเหลือเกินอานนท์ ตักน้ำให้เราฉันเถิด”

พระอานนท์บอกว่า “น้ำมันขุ่น ให้ไปข้างหน้าเถิด”

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า “เรากระหายเหลือเกิน ไปตักมาเถอะ”

พอไปตัก น้ำที่ขุ่นๆ มันใสขึ้นมาไง นั่นนะท่านบอกว่ากรรมเก่าของท่าน

พระอานนท์เอาน้ำมาถวาย “สิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่เคยเกิดขึ้น เกิดขึ้นแล้วพระเจ้าคะ น้ำที่มันขุ่นๆ มันใสเลย”

“อานนท์ มันเป็นเช่นนั้นเอง เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ เศษกรรมๆ ตั้งแต่เราเคยเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ เคยเป็นพ่อค้าโคตต่างทำแบบที่เขาทำนั่นแหละ”

นั่นคือเศษกรรม แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสิ้นกรรม

กรรมแก้ไขได้ไหม

กรรมแก้ไขได้คือว่าหมดเวรหมดกรรม สิ้นเวรสิ้นกรรมโดยการฝึกหัดปฏิบัติ บุคคล ๔ คู่ นี้ การแก้กรรมที่ถูกต้องชอบธรรม แก้กรรมต้อง “จิตเป็นอย่างไร จิตเป็นอย่างไร” ที่หลวงปู่มั่นท่านถามพระว่าจิตเป็นอย่างไร

จิตดวงนั้นจะต้องยกขึ้นสู่วิปัสสนา จิตดวงนั้นต้องทำสมาธิเป็น จิตดวงนั้นแก้กรรมด้วยวิปัสสนา มันชำระล้างกิเลสเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป นี่แก้เวรแก้กรรมทั้งนั้นนะ เวรกรรม

ตามไม่ทัน ตามสิ่งนั้นไม่ได้ นี่แก้กรรมโดยในพระพุทธศาสนา โดยกรรมฐาน โดยการฝึกหัดปฏิบัติบุคคล ๔ คู่

แต่แก้กรรม แก้กรรมทางโลก ไม่มี ใครจะแก้ใครได้ ยืมเงินกันนะได้ เงินยืมแล้วใช้หรือไม่ใช่ ไม่ใช่ก็สร้างเวรสร้างกรรมอีกแล้ว ยืมเงินยืมของกันนั้นนะ ให้ช่วยเหลือเจือจานกันนะ ใ้แก้กรรมอย่างนี้

พูดถึงนะ ศาสนาแรกของโลกคือศาสนาถือผี สุดท้ายแล้วก็มาพราหมณ์ พิธีพราหมณ์ที่เขาทำกันนะ เป็นพิธีพราหมณ์ ถ้าเราเชื่อในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ รัตนตรัย เราจะเชื่อวิธีการอย่างนี้ใหม่ ไม่มี ถ้าเชื่ออย่างนี้ออกนอกกลุ่มนอกทาง แต่เขาก็เชื่อ

แล้วเวลาเชื่อ เวลาโฆษณาชวนเชื่อ เห็นใหม่ พวกที่ดูดวง ดูนั้นนะ จะไปเอาคนที่มั่วชื่อเสียง “คนคนนั้นก็มาหาเรา คนคนนี้ก็มาหาเรา เราได้แก้ให้คนคนนั้นจากคนชั่วทุกชั่วขี้ยากเป็นมหาเศรษฐี”

โฆษณาชวนเชื่อ หาเหยื่อ

อย่าว่าแต่โยมทำเลย แม้แต่พระก็ทำ พระที่ดูหมอ พระที่แก้กรรม นี่มันนอกจากรัตนตรัยทั้งนั้นนะ ไม่มี ขาดจากไตรสรณคมน์นะ

ให้เชื่อฟังธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเท่านั้น

แล้วเวลาคณพุดมันก็อ้างธรรมะพระพุทธเจ้านั้นแหละ เวลามันจะบอกโลกแตก มันก็บอกว่า เป็นพุทธพจน์ เวลามันจะพูดอะไร มันก็ว่าเป็นคำพูดพระพุทธเจ้า

มันมีมาตั้งแต่สมัยโลกแตกแล้ว แล้วบอกว่าใครบอก เขาบอกพุทธพจน์

พุทธพจน์ กูก็ดูพระไตรปิฎกมานะ พระไตรปิฎกนี่ ๒ รอบ ๓ รอบ กูไม่เห็นมี มีแต่ว่าโลกนี้เป็นอจินไตย อจินไตย ๔ โลกนี้เป็นอจินไตย คาดหมายอะไรไม่ได้เลย อจินไตยตั้งแต่พุทธวิสัยกรรม ฌาน โลก

แล้วบอกโลกแตกๆ

ในพระไตรปิฎกไม่มี

ไฉนที่พระไตรปิฎกเอ็งกับพระไตรปิฎกข้าคนละเล่ม พระพุทธเจ้าเอ็งกับพระพุทธเจ้าข้าคนละองค์ พระพุทธเจ้าข้าฆ่ากิเลสอันนั้น การทำร้าย การหลอกลวง การปลิ้นปล้อน การลวงโลก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่เคยสรรเสริญ สรรเสริญแต่การฆ่ากิเลส

นี่ก็เหมือนกัน แก่กรรมๆ แก่ที่ไหน แก่อย่างไร

เห็นเขาหลอกลวงกันแล้วมันเศร้า ไฉนที่ว่าหลอกออนไลน์ๆ โอนบัญชีมาๆ เขาหลอกโดยการหลอกลวงให้เชื่อ

ไฉนที่เราเป็นชาวพุทธ แก่กรรมแก่ที่ไหน

แก่กรรมก็นั่งสมาธิ เราจะแก้ความทุกข์ความยากให้เป็นความสุข ถ้าจิตมันสุขสงบขึ้นมาเราแก้ คนอื่นแก้ให้เราไม่ได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ชี้ทางเท่านั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะทำให้ใครดีใครชั่วไม่ได้ เว้นไว้แต่แสดงธรรมะ สอนให้เขาดีหรือชั่ว ถ้าจิตใจเขาเป็นธรรม เขาจะเป็นคนดีขึ้นมา แล้วเขาจะสร้างคุณงามความดีขึ้นมาเพื่อหัวใจของเขา

สิ่งที่เขาทำทั้งหมดเป็นแค่กิริยา พระโพธิสัตว์ๆ ที่ช่วยโลก ช่วยหรือสัตว์ชนสัตว์ มันก็เป็นผลของสังคมใช้ใหม่ เป็นแค่กิริยา แคंपรากฎการณของโลก แต่ผู้ที่มาทำนั่นนะ จิตใจของเขาสร้างบุญสร้างกุศล จิตใจของเขาพัฒนาให้สูงขึ้นๆ ถ้าสูงขึ้นๆ เขาก็มีบารมีธรรม ถ้าเขาทำจนเป็นจิตเป็นนิสัย เขาพูดคำไหนคำนั้น สังคมจะคล้อยตามหมด เพราะเขาเป็นคนจริง นั่นนะบุญกุศลของเขา เพราะเขาสร้างคุณงามความดี

ส่วนปรากฏการณ์ของโลก มันผ่านไปแล้วไง สุขุทัย อยุธยา ธนบุรี กรุงเทพฯ อดีตทั้งนั้นนะ ปัจจุบันนี้ ๒๕๖๙ ใช้ใหม่ แล้วก็จะ ๒๕๗๐ เราอยู่ในปัจจุบันนี้ไง นี่มันเป็นปรากฏการณ์ของสังคม แล้วเราเกิดมาในสังคมนั้น ทำดีหรือทำชั่ว มันก็จะติดหัวใจดวงนั้นไป

กรรมอะไร

มันเป็นกรรมของสัตว์

ฉะนั้นว่าเรื่องแก้กรรมๆ เราถือว่าเป็นมงคลตื่นข่าว ลวงโลก แล้วเราไปเชื่อเขาเอง

แล้วเขายกบอกว่า “เนื่องจากเป็นคนจิตใจที่อ่อนแอ”

จิตใจที่อ่อนแอ ก็ยึดพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ยึดองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ให้พุทธโง่ๆ ไว้ เราพูดประจำ เราพูดก็เพราะหลักนี้แหละ ว่าเราอยู่กับพระพุทธเจ้าปลอดภัยที่สุด

ทั้งๆ ที่ใจเราก็คือเป็นพุทธะนะ ใครทำสมาธิสมาธิได้จะไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตัวเป็นๆ

แต่ในเมื่อเรายังไม่เห็นร่องรอยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เรายังเชื่อหัวใจของเราไม่ได้ หัวใจของเราอ่อนแอ หัวใจของเราไม่มีที่พึ่ง หัวใจของเรามันเหงา มันว่าเหว ให้นึกพุท นึกโธ

“นึกพุท นึกโธ เดียวมันก็จิต มันก็ซัด มันก็เครียด มันไม่มีอะไรเลย”

นี่จิตใจที่อ่อนแอ จิตใจที่ไม่มีกำลัง

เหมือนกัน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เจ้าชายสิทธัตถะออกปฏิบัติ ๖ ปี หลวงปู่ มันบวชปีแรก หลวงปู่เสาร์พาออกวิเวก ลุ่มๆ ดอนๆ ขนาดไหน หลวงตาพระมหาบัวท่านบวช บวชแล้วมีอำนาจวาสนาไปเรียนธรรมะ ไปเรียนมหา ๗ ปี ปีที่ ๘ ถึงมาปฏิบัติ พรรษาที่ ๑๖ ลั่น กิเลส

เวลาจิตใจที่มันอ่อนแอ จิตใจที่มันอ่อนแอใจ ให้ระลึกพุทโธๆ แต่เราระลึกพุทโธแล้วมันก็เครียด ก็ฝึกหัด

อยู่กับพระพุทธเจ้าปลอดภัยที่สุด แต่พระพุทธเจ้ารูปเคารพนั้นมันเป็นวัตถุ วัตถุที่เรา หล่อขึ้นมาเป็นสัญลักษณ์แล้วเราก็กกราบไหว้บูชา แต่เราระลึกพุทโธๆ มันเป็นนามธรรมแล้ว เพราะจิตใจของเราเป็นนามธรรม

จิตใจที่อ่อนแอ เราก็อยู่กับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะเราจิตใจอ่อนแอ จิตใจของเราไม่เข้มแข็ง แล้วไม่มีสติปัญญาที่จะเอาอะไรเป็นที่พึ่ง

เรามีรัตนตรัย พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เราะระลึกพุทโธๆ เป็นนามธรรม เป็นพระนามขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วถ้าจากนามธรรม จากพระนาม แล้วปริกรรมให้มา ใจที่เป็นนามธรรม เวลามันพุทโธได้ เห็นใหม่ มันซ้กกกลมกลืนกัน มันซ้กมีที่พึ่งนะ แล้วที่อื่นมันไม่ออกไปแล้ว

เพราะที่อื่นนะ มันเสียพลังงาน อยู่กับพุทโธพลังงานเต็มตัว พลังงานสมบูรณ์ แล้วพลังงานมีความสุข โลกนี้ไร้สาระเลยนะ เขาแตกตื่นกัน ภูไม่ไปกับมึง ใครจะแตกตื่นอย่างไร ภูไม่ไปกับมึง ภูอยู่กับพระพุทธเจ้าภูนี้ ภูมีความสุข แล้วถ้ามันเป็นสมาธิขึ้นมามันจะมีความสุข แล้วมันเข้มแข็งขึ้น นี่แก้กรรม แล้วไข้แก้ที่ไปหาเขา ที่ให้เขาหลอกให้หลง จบครับ จะเชื่อมั่นในพระพุทธศาสนามาก

แก้กรรมมันต้องแก้ที่ตัวเรา แก้ที่เรา ไม่ใช่ไปแก้ที่ใคร

ถึงว่าแก้กรรมได้ใหม่ ให้ตอบมาให้เด็ดขาด

ภาษาเรานะ ถ้าโลกสมมุติไม่ได้ แก้ไม่ได้หรอก ไม่มีหรอก ถ้าแก้ได้นะ ทุกคนเขาแก้ไข้เป็นคนดีหมดนะ แต่พิธีกรรมในการปกครอง นั้นนะพราหมณ์ โชนมาจากรามเกียรติ์ สิ่งที่รามเกียรติ์สอนให้คนดีและคนชั่ว เอาไว้เป็นคติสอนคน แล้วเวลาพิธีกรรมมันก็เรื่องพราหมณ์ แล้วเวลาฝึกหัดปฏิบัติมันก็เป็นชาวพุทธ มันถึงว่ามันทะแม่งๆ ใจ

หลวงพ่อบุ๊ให้ชัดๆ สิ

พุดให้ชัดๆ แก้ไม่ได้หรอก เราจัดการของเราเอง เราทำของเราเอง

นี่พุดถึงข้อที่ ๑.

“๒. แฟนผมมักแซวว่า ถ้าเอาเงินก้อนให้เขา ๓ ล้าน มันก็หมดเวรหมดกรรม”

ใช่ เขาก็จากเล็กน้อย เริ่มต้นบุญชี่นี้ก็ไปผูกพันกับการค้ายาเสพติด ต้องโอนมาให้ดูก่อน โอนมาแล้วในบุญชี่เหลืออีกเท่าไร แล้วโอนต่อเนื่องมา ถ้าโอนเสร็จแล้วนะ ทรัพย์สินก็ต้องเอาไปขาย ขายแล้วส่งเงินมาตรวจสอบ ตรวจสอบว่ามันเป็นความผิดหรือเปล่า หนุนเขาต่อเนื่องกันไป

นี่ก็เหมือนกัน โอนให้เขา ๓ ล้านจบเลย

ไปซื้ออะไรเขา เขาก็เป็นคนเหมือนกัน เขาก็มีพุทธะเหมือนกัน แต่เขาเป็นชาตาน เป็นคนหลอกหลวง เป็นคนหาผลประโยชน์

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบริสุทธิ์ผุดผ่อง พ้นจากบ่วงที่เป็นโลกและบ่วงที่เป็นทิพย์ แม้แต่เอาอะไรไปถวายท่าน ท่านยังไม่รับเลย ไม่เอา เป็นของโลก เขาก็เอาไว้เพื่อสังคมของโลก เพราะโลกต้องการใช้ แต่ของท่าน ท่านต้องการบุญและบาป ดีหรือชั่ว ต้องการให้คนฉลาด ต้องการให้คนเอาตนให้รอดจากการครอบงำของชาตาน

ครูบาอาจารย์ที่เป็นธรรมๆ นะ สิ่งนั้นมันเป็นกิริยา เป็นการแสดงออก ถ้ามันแสดงออกมาจากหัวใจที่ดั่งงาม เราใช้คำว่า “ฝังดินไว้”

ฝังดินไว้ว่า ความคิดเกิดจากจิต ไม่ใช่จิต ถ้ามันคิดดีงาม มันก็สร้างแต่ผลดีงามฝังลงที่จิต เพราะความคิดเกิดจากจิตแล้วไปสร้างคุณงามความดี จิตนั้นมันก็ขึ้นบาน ถ้าความคิดนั้นมันเป็นมาร มันก็ทำความชั่วร้าย มันก็เบียดเบียนสังคม แล้วมันก็ทำลายสังคม สร้างแต่ความบาดหมาง แล้วก็ฝังลงที่จิต มันก็เลยเป็นจริตเป็นนิสัยใจ

ฉะนั้น เรามีสติปัญญาให้มีความเท่าทัน แล้วถ้าเท่าทันเข้ามา เท่าทันจิตของตน

ไฉ่ที่ว่าโอนให้ ๓ ล้านแล้วหมดเวรหมดกรรม

ลองโอนสิ ไฉ่คนนี้มีตังค์ มันจะสร้างเรื่องเลย “ไฉ่! มันจะเป็นกรรมไฉ่นั้น”

เราฟังแล้วเราสังเวชมากนะ ยิ่งครอบครัวใดมีคนเสียชีวิต ไฉ่พวกนี้มันจะเข้ามาทันทีเลย บอกผู้เสียชีวิตนั้นไปตกระกำลำบาก จะต้องสร้างบุญกุศลอย่างนั้น จะต้องโอนมา ๒๐ ล้าน ไฉ่คนที่ตายไปจะพ้นจากความลำบาก

ใครเห็น

เรื่องอย่างนี้ คนที่ไม่โดนก็ไม่ว่า แต่เรานั่งอยู่ที่นี่ คนมาเล่าเรื่องที่เขาโดนนี้เยอะมาก คนนั้นโดน เพราะมันเป็นอาชีพ อาชีพหาเงินจากคนที่สติปัญญาอ่อนแอ แสวงหาเงินจากคนที่ลุ่มหลงหลงใหล

เงินของเรา กระเป๋าของเรา ทำไมต้องให้คนมาหลอก เราอยากจะทำคุณงามความดีให้ พ่อให้แม่เรา ทำไมเราทำไมไม่ได้ นั่งสมาธิ ทำความสงบของใจ แล้วใจมันสงบสุข ใส่อโฮ!

เกิดก็เกิดจากพ่อจากแม่ พ่อแม่เป็นพระอรหันต์ของลูก ให้ชีวิตนี้มา ให้ชีวิตนี้มา มีสติมี ปัญญาทำความสงบของใจเข้ามา มีความสุขอย่างนี้ อุทิศส่วนกุศลอันนี้ จิตถึงจิต ความคิดถึง ความคิด คนถึงคน

อุทิศส่วนกุศลจากความสงบสุขนี้ให้กับพ่อแม่ปู่ย่าตายาย เจ้ากรรมนายเวร นี่เขาเรียก อุทิศจะเจาะจง แล้วเวลาแม่เมตตาไม่เจาะจงใคร แม่เมตตาเพื่อสังคมของสิ่งมีชีวิต ขอให้มีความ ปกติสุข

แล้วมันสุขใหม่ ครอบงำพันกันอยู่นั่นนะ

นี่ก็เหมือนกัน แก้กกรรมๆ ถ้าทางโลก หลอกหลวง หลวงโลก

ครูบาอาจารย์ของเราละ นั่งลง หายใจเข้านึกพุท หายใจออกนึกโธ นี่ของจริง ของจริงที่ เราจะต้องแสวงหา ของจริงที่เราต้องทำ

แต่ใจอ่อนแอใจ อยากจะให้คนอื่นทำให้ อยากจะให้คนอื่นอุ้มชูบูชา

ถ้าเรายังอุ้มชูบูชาตัวเราไม่ได้ ใครจะอุ้มชู เราต้องอุ้มชูหัวใจของเราให้เข้มแข็ง ให้มีสติมี ปัญญา แต่มันเป็นเรื่องเวรเรื่องกรรมเนาะ

เราบวชใหม่ๆ ก็อย่างนี้ บวชใหม่ๆ เห็นไหม หมาตัวหนึ่งโดนหมาทั้งฝูงรุมกัด ไปไหนมา สามวาสองศอก ถ้ามใคร ใครก็ชักนำไปเหลวไหล แต่ตอนนั้นไม่รู้เลย ไปเจอหลวงปู่จวนทีเดียว เท่านั้นแหละ หูตาสว่าง ตั้งแต่นั้นมาไม่เคยไปหาใคร ไม่เคยหาใครอีกเลย

พอหลวงปู่จวนเครื่องบินตก เข้าบ้านตาด ถ้ามีปัญหา เราจะเข้าไปชาร์จไฟให้ท่านสับ ไชก เสรีแล้วก็หาที่สงบสงัดฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา

ติดข้องหมองใจ ใครก็ตอบไม่ได้หรอก ไปไหนมา สามวาสองศอก กะล่อนปลิ้นปล้อน ทั้งนั้น ต้องเข้าไปหาท่าน ท่านก็สับก็ไชก หูตาสว่างทีหนึ่ง ออกมาปฏิบัติใหม่ เห็นไหม

มันถึงบอกว่า ระยะเวลาที่เราจะประพฤติปฏิบัติ บุคคล ๔ คู่ ไม่ใช่จะกำหนดเวลาได้
หรือ มันอยู่ที่เวรกรรมของสัตว์ อยู่ที่วาสนาของคน อยู่ที่การกระทำจริงหรือเท็จ แล้วมีครูบา
อาจารย์ที่เป็นจริงคอยตรวจสอบ มีวาสนามาก คู่มครองดูแลใจ ครูบาอาจารย์ที่ดั่งาม เอวัง